

FORUTSETNINGER OG KONSEKVENSER

I utarbeidelsen av investeringsbudsjettet, har hovedfokus vært på summen av de investeringsprosjekt som belaster kommunens eget driftsbudsjett. Dette gjelder i all hovedsak nye investeringer i morselskapet, formålsdelen av Molde Eiendom KF og Molde kirkelige fellesråd.

I fjorårets budsjettprosess ble det fokusert på en ny målsetting for lånegjelden i kommunen. Den nye målsettingen er at lånegjelden som blir belastet kommunens budsjetter og regnskaper ikke skulle overstige 91,7 pst. av brutto driftsinntekter. Dette tilsvarte gjeldsnivået ved utgangen av 2016. Hovedpoenget med målsettingen var at den årlige belastningen av avdrag ikke skulle øke som andel av brutto driftsinntekter. På den måten ville avdrag være håndterlig fremover og det var kun økning i renten som ville føre til at finansutgiftene ville kreve en større andel av inntektene. Avdragene skulle stabiliseres. De forutsetninger som lå til grunn for målsettingen, vil ikke være de samme fra 2020. Det skyldes at ny kommunelov fra 2020 vil ha en annen definisjon av minimumsavdrag enn det Molde kommune benytter. Avdragene vil øke betydelig som følge av ny formel for minsteavdrag. Beregninger viser at avdragene vil øke med 21,9 mill. kroner bare som følge av ny formel for minimumsavdrag i 2020. Det betyr at forutsetningen for målsettingen om lånegrad ikke lenger er gyldige fra 2020. Det vil derfor være behov for å komme opp med ny målsetting rundt dette. Det er naturlig å ta tak i dette når ny kommune er etablert. Den nye kommunen må bestemme egen målsetting rundt dette. Det er derfor ikke laget noen ny målsetting inn mot budsjett 2019 og kommende økonomiplanperiode.

Det er ikke mulig å forhindre at ny kommunelov vil gi store utslag på de årlige minimumsavdragene. Grunnen til det er at det allerede er startet opp en del store investeringsprosjekter som det ikke er mulig å stoppe nå. Det er selvfølgelig mulig å redusere økningen i avdrag ved å sette på bremsene for fullt, men det vil også ha sine konsekvenser for tjenesteproduksjonen og samfunnsutviklingen. Noen av disse konsekvensene er ikke ønskelige. Det er nødvendig å starte opp noen nye, større investeringsprosjekter også i 2019. Samtidig må det erkjennes at det i årene som kommer må strammes inn på investeringssiden for at finansutgiftene ikke skal ta for stor del av de årlige driftsrammene. Det legger også dette budsjettet og økonomiplanen opp til. Det er flere større investeringsprosjekt som ikke er prioritert i denne økonomiplanen. Noen av de vil komme opp som politiske saker og endelig vurdering må tas på et senere tidspunkt, men denne økonomiplanen legger opp til at det ikke er rom for ytterligere store investeringsprosjekt frem mot 2023.

Gjeldende målsetting innebærer at det kun er rom for å finansiere ett til to store investeringsprosjekt per år tilsvarende 80–90 mill. kroner i lånebelastning. Dette med bakgrunn i at det vil være behov for en rekke små investeringer i tjenesteproduksjonen og til utbedringer av formålsbyggene årlig. Anslagsvis er det behov for 25–30 mill. kroner årlig i tjenesteproduksjonen og 15–20 mill. kroner årlig til formålsbygg. Samlet blir dette 40–50 mill. kroner i lånebehov årlig. Beløpet kan variere fra år til år, men vil trolig ligge rundt dette i gjennomsnitt.

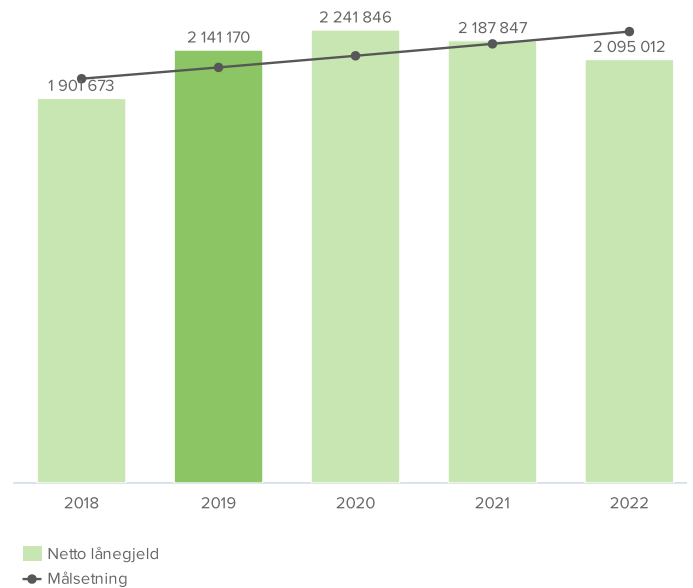
Det er ikke mulig å nå målsettingen i de første årene i økonomiplanperioden. Det innebærer økte avdrag i kommende års driftsbudsjetter. Hovedforklaringen er at det er mange store investeringsprosjekt som har startet opp tidligere eller budsjetteres i 2019. Store investeringsprosjekt som allerede har startet opp er blant annet Idrettens hus, Sjøfronten 1 og 3, Hatlelia barnehage og Sellanrå skole. I 2019 ligger det inne oppstart av Sjøfronten 2, Lillekollen barnehage, gravplassutvidelser og utvidelse Råkhaugen omsorgssenter. I tillegg kommer effekten av ny kommunelov. Samlet vil de store investeringsprosjektene ha behov for 256 mill. kroner i 2019 og 177 mill. kroner i 2020 i lån. Dette betyr at dagens målsetting ikke blir holdt i hverken 2019 eller 2020.

Diagrammet viser at det er forventet å være innenfor målsettingen i 2018. Dette skyldes noe høyere inntektsvekst i 2018 enn forutsatt og at fremdriften på ulike investeringsprosjekt ikke blir på samme nivå som budsjettet. Lånegjelden vil øke mer enn inntektene fra 2019, og det fører til at målsettingen ikke nås igjen før i 2022.

Det er flere større prosjekt som nå blir diskutert eller som er under vurdering eller planlegging. Dette er investeringsprosjekter som fort kan komme opp til endelig politisk behandling i kommende økonomiplanperiode. Det vil bli svært krevende å håndtere flere store investeringsprosjekt i denne økonomiplanperioden. Når prioriteringene blir enda tøffere, er det viktig å ha best mulig oversikt over det totale bildet knyttet til investeringer. Det er derfor laget en oversikt i vedlegget til budsjettet som lister opp disse større investeringsprosjektene. [Se vedlegget for oversikt over fremtidige investeringer som ikke ligger inne i økonomiplanen.](#)

Det har videre vært en streng vurdering av hvilke investeringsprosjekter som har blitt vurdert som absolutt nødvendig i perioden. [I vedlegget er det en tabell som viser hvilke investeringsprosjekt som ikke har blitt prioritert.](#) Dette med bakgrunn i kommunes økonomiske situasjon og at prosjektene ikke er vurdert som nødvendig med hensyn til et forsvarlig tjenestetilbud.

Netto lånegjeld i perioden

Finansutgifter og finansinntekter

Kommunens finansutgifter består av rente- og avdragsutgifter i Molde kommune og formålsdelen i Molde Eiendom KF. Renteutgiftene i budsjettet for 2018 er satt til 33,4 mill. kroner. Renteutgiftene har vært relativt lave de siste årene grunnet lave renter. Styringsrenten er satt opp med 0,25 pst. i september 2018 og det er signalisert at styringsrenten skal settes ytterligere opp i årene som kommer. Som følge av dette er budsjettet rente økt fra 1,6 pst. i 2018 til 1,9 pst. for budsjett 2019 og økonomiplanperioden. Renteutgiftene er anslått til 40,5 mill. kroner i 2019 økende til 41,9 mill. kroner i 2022. Renteutgiftene er anslått til å bli størst i 2021 med 42,9 mill. kroner.

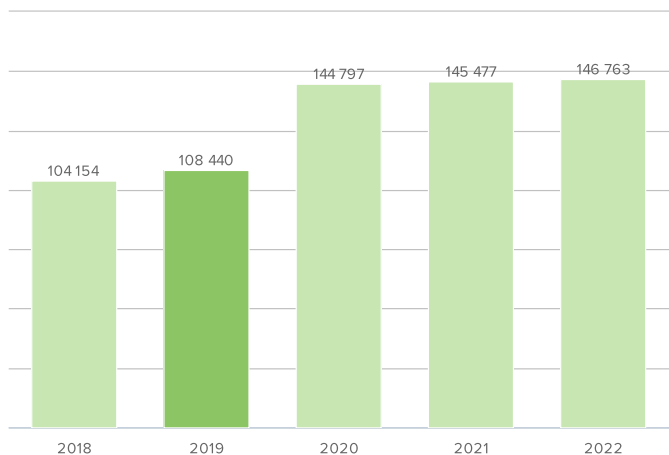
Molde kommune fører minsteavdrag etter bestemmelsene i kommuneloven. Avdragene i 2019 er budsjettet til 68,0 mill. kroner. Det er samme nivå som i 2018 og en reduksjon sammenlignet med økonomiplanen 2018–2021. Reduksjonen skyldes i all hovedsak forsinket fremdrift på investeringsprosjekter. Ny kommunelov med ny formel for minsteavdrag trer i kraft fra 2020. Ny kommunelov fører til at avdragene øker med 21,9 mill. kroner alene. Videre øker kommunens avdrag som følge av investeringsnivået de siste årene med 12,3 mill. kroner. Samlet øker minimumsavdragene med 34,2 mill. kroner fra 2019 til 2020. Avdragene øker utover økonomiplanperioden og blir størst i 2022 med 104,9 mill. kroner. Samlet sett vil finansutgiftene øke fra 108,4 mill. kroner i 2019 til 146,8 mill. kroner i 2022.

Finansutgiftene har i tidligere økonomiplaner blitt deflatert. Dette for å vise den reelle belastningen i årene fremover i forhold til kommunens inntektside. Siden ikke alle kommunens inntekter blir justert opp med deflator hvert år, er det valgt å ikke deflatere finansutgiftene i økonomiplanen. Det betyr at deler av økningen i finansutgifter utover i økonomiplanperioden, vil kunne bli dekt av økte inntekter. Det vil også måtte foretas en egen beregning for den nye kommunen for de siste tre årene i økonomiplanperioden.

Finansinntektene består i hovedsak av renteinntekter på bankinnskudd og formidlingslån, renter av selgerkreditt, avkastning av ekstern forvaltning og husleieinntekter fra andre kommuner og fylkeskommunen knyttet til krisesenteret og kulturskolen. Avkastning fra ekstern forvaltning er redusert til 2,0 pst. i hele økonomiplanperioden. I revidert budsjett 2018 er avkastningen satt til 3,1 pst. Årsaken til at finansinntektene går opp er høyere renteinntekter på bankinnskudd. Utbytte fra Istad AS kommer i tillegg til finansinntektene presentert i figuren. Det er budsjettet med årlig utbytte på 5,1 mill. kroner i økonomiplanperioden.

Finansinntektene fremkommer ikke som en egen post i kommunes budsjett, men inngår som en del av netto renteutgifter. I figurene under er de derimot skilt ut.

Rente- og avdragsutgifter

Finansinntekter

Renterisiko ved renteøkning på flytende lån

Molde kommune tar opp alle lån for kommunen og foretakene (konsernet) bortsett fra lån til utleieboliger som Molde Eiendom KF tar opp direkte i Husbanken og lån til Molde Havnevesen KF.

Finansrapporten per august 2018 viser at Molde kommune har en samlet lånegjeld på knappe 3,5 mrd. kroner og at av dette betaler kommunen renter på knappe 1,7 mrd. kroner. En renteøkning på 1,0 pst. vil dermed gi økte renteutgifter på 16,6 mill. kroner. I dette tallet er det tatt utgangspunkt i samlet lånegjeld per 2. tertial. Det er deretter trukket ut ubrukte lånemidler (står inne på bankkonto til forrentning frem til bruk), lån til videre utlån (startlån og lån til utleieboliger), lånegjeld i Molde Vann og Avløp KF (dekkes av abonnentene) og lån hvor kommunen mottar rentekompensasjon fra staten.

Ved rentemøtet i Norges Bank i oktober, ble styringsrentene holdt uforandret på 0,75 pst. Dette etter at styringsrenten ble hevet fra 0,5 til 0,75 pst. på rentemøtet i september. Det signaliseres at styringsrenten mest sannsynlig vil bli satt opp i første kvartal 2019. I en normalsituasjon skal markedsrenten ligge cirka et kvart prosentpoeng over styringsrenten. Ved inngangen til 2018 stemte dette bra med 3 mnd. NIBOR på 0,83 pst. Fra midten av februar økte 3 mnd. NIBOR og nådde sin topp på 1,16 pst. den 3. april. Markedsrenten gikk så nedover mot sommeren og lå rimelig stabilt selv etter hevingen av styringsrenten. Den siste tiden har markedsrenten økt igjen og marginen har økt betydelig. Per 9. november ligger markedsrenten (3 mnd. NIBOR) på 1,21 pst.

For 2019 er det forutsatt en gjennomsnittlig rentesats på 1,9 pst. Tilsvarende rentesats er også lagt til grunn for de tre siste årene i økonomiplanperioden.

Minsteavdrag

Kommunens økonomi har vært hardt presset over flere år. Etter reglene i kommuneloven, kan kommunen redusere avdragene til et minimum beregnet ut fra forholdet mellom gjeld og bokførte verdier. Dette gir Molde kommune anledning til å minimere avdragene i perioden tilpasset anleggets levetid, men dette vil medføre økte renteutgifter fordi gjelden til enhver tid blir noe høyere. Fra og med 2008 er regnskapet belastet med minimumsavdrag noe som også gjennomføres i budsjettet for 2019. Fra 2020 er nye Molde kommune på plass og det samme er ny kommunelov. I den er reglene rundt minimumsavdrag strammet inn. Bakgrunnen er at tidligere modell ga for lave avdrag sammenlignet med kapitalslitet. Ny regel gjeldende fra 2020 innebære at minimumsavdrag skal være minst like store som årets avskrivninger multiplisert med forholdet mellom lånegjeld og avskrivbare saldoverdier i balansen. Regelendringen vil anslagsvis øke minimumsavdragene for dagens Molde kommune med 21,9 mill. kroner.

Investeringsbudsjettets bevilgninger

Kommunen skal budsjettere med de faktiske utgiftene investeringsprosjektene regner med å få for det enkelte år. Det er kun beløp ført opp i budsjettåret som er å anse som en bevilgning fra kommunestyret. Ubrukte midler fra tidligere år og beløp ført opp i de siste tre årene av økonomiplanen, er ikke en bevilgning. Administrasjonen har kun lov til å benytte de beløp som er bevilget i budsjettåret. Det innebærer at eventuelle ubrukte lånemidler ved årsskiftet på enkeltprosjekt må inndras. Dersom disse pengene skal benyttes i 2019, må de bevilges på nytt av kommunestyret for budsjettåret.

Momskompensasjon

Momskompensasjonen fra investeringer skal i sin helhet inntektsføres i investeringsregnskapet. Før 2014 skulle hele eller deler av denne momskompensasjonen inntektsføres i driftsregnskapet. Som følge av at all momskompensasjon fra investeringsprosjekt skal inntektsføres i investeringsregnskapet, har kommuneloven blitt endret. Kommunene kan ikke ta opp lån som inkluderer momskompensasjonen. Det betyr at momskompensasjonen må gå til å finansiere deler av investeringene.

De beløp som er ført opp for de enkelte investeringsprosjekt i kommende tabeller, er kommunestyrets bevilgning for budsjettåret. Dette er da den totale rammen til rådighet for administrasjon. Deler av denne bevilgningen vil bli finansiert gjennom momskompensasjonen. Dette kommer klart frem i samletabellene over investeringer for morselskapet og de kommunale foretakene.

Kommunale foretak

Kommunale foretak skal ta opp lån til sine investeringer i morselskapet som her vil fungere som bank. Morselskapet som utlåner, bærer i utgangspunktet risiko ved svingninger i rentenivået. Molde Havnevesen KF tar selv opp sine lån og er ikke inkludert i tallene her.

Driftsutgifter nye investeringer

Det er i det vesentlige ikke foreslått endringer i driftsutgifter som følge av nye investeringer. Driftskonsekvenser som følger utover rente- og avdragsutgifter, skal dekkes av enheten selv. I enkelte tilfeller dekker også enheten selv rente- og avdragsutgiftene ved investeringen. Nye rente- og avdragsutgifter kommer i all hovedsak som økte driftsutgifter og må dekkes av økning i kommunens totale driftsinntekter eller reduksjon i totale driftsutgifter.

Igangsetting av investeringsprosjekt, bestilling

Igangsetting av nye investeringsprosjekt, eller utvidelser av allerede igangsatte prosjekt, skal ikke skje før nødvendige avklaringer og utredninger er foretatt og nødvendige politiske vedtak er fattet. Igangsetting skal så skje på bakgrunn av skriftlig bestilling fra rådmannen ved kommunalsjef for plan og utvikling. Dette gjelder også for kommunens foretak.